is egyben: *„Amikor az istenek fiatalok voltak és kisebb volt a teher / nem volt bánat és nem volt félelem / ki vetett árnyat korunkra? / ki bénította meg az ifjúságot és vakította el szemüket?”* – akkor egy krízishelyzet megállapításának lehetünk tanúi, amelyre egy valamennyire embernek tekinthető lénynek képesnek kell lennie. „Megoldást” nem kínál a zenekar vagy az énekes, akinek fájdalom és düh keverékével teljes hangján hallhatjuk e súlyos sorokat, ám ez igazából nem is tisztje a művészetnek, a modern kor művészetének különösen nem.

Az album egyik legfigyelemreméltóbb szerzeménye a „The Coffin Ships”, azaz 'A koporsóhajók', ami nem más, mint *metal*-hangszerelésben előadott gyászdal. A zenekarnak oly mértékű fájdalmat sikerült belevinnie, hogy méltóbb emléket talán nem is állítottak még a milliónyi írnek, akik az éhínség elől törékeny hajókon hagyták el hazájuk partjait, majd pusztultak el a legkülönbözőbb csapások következtében az ismeretlen Amerika, egy jobb(nak vélt) világ felé igyekezve.

Nyilvánvaló, hogy ilyen lemez önmagában nem képes kiutat nyújtani, azt mindenkinek magának kell megtalálnia. Azonban afféle ébresztő szerepét képes lehet betölteni. Ehhez megfelelő alanyok kellenek, akiket fel lehet ébreszteni, akikben van legalább egy pislákoló szikra, melyet olyan tűzvésszé lehet éleszteni, amelynek lefestésében oly erőteljes ez a zenemű. Az ébresztő funkció egyúttal azt is jelenti, hogy e láng ne hunyjon ki, akkor sem, amikor a hangerő alábbhagy, amikor az emberi torokból érkező, gyújtóhangulatú, epikus sorok eldörgése utáni csend beáll. Hanem ez a riadó mintegy állandóvá legyen képes válni, és ebből kiindulva a cselekvés anyagává.

M. P.

ARS NATURÆ

Ökológiai, társadalmi, kulturális folyóirat

II. évfolyam, 3–4. szám (Életharmónia Alapítvány, 2011)

„Új ökológiai folyóirat: Ars Naturæ” című cikkemben e kiadvány 1–2. számát, pontosabban kötetét, az eddigi legjobb magyar nyelvű ökofilozófiai könyvek közé soroltam, a *Természet és szabadság* (Osiris, 2000) és a *Környezet és etika* (L'Harmattan, 2005) mellé, és azt írtam, hogy kíváncsian várom a folytatást: sikerül-e fenntartani a színvonalat és kiegészíteni a már elhangzottakat.

Nos, a 3–4. szám, a második kötet itt van, az elsőnél is vastagabb (457 oldal), ugyanolyan színvonalas és számos új megközelítést tartalmaz. A modern tudományosság lesújtó

kritikájával kezdődik, kilenc tanulmány bírál egyes tudományágakat és a „szcientizmust" mint egészt, feltárván néhány döntő pontot, amellyel a modern tudományok nagyban hozzájárulnak a természeti és társadalmi környezet egyre fokozottabban tapasztalható romlásához. Nemcsak arról van szó, hogy több tudományos kísérlet szennyezi a természetet és az embert, vagy hogy mára a tudományágak a gyakorta pusztító modern technika és politika kiszolgálóivá lettek, hanem arról, hogy szemléletük révén, már a maguk szemléleti alapjaival hozzájárulnak az ember és a környezet rombolásához, valamint az ember környezethez való normális viszonyulásának züllesztéséhez. Az ezzel kapcsolatos írásokat most is úgy helyezték egymás után, hogy egyre mélyebbre és mélyebbre hatolnak. Vukics András tanulmánya szerint a problémák veleje, hogy már magának „az anyagnak" a tételezése is vitatható, nem beszélve végső viszonyítási ponttá emeléséről, aminek visszahatásai a mai élet majd minden területén gyűrűznek.

A második tematikus blokk közgazdasággal foglalkozik, hat tanulmány és egy idézetgyűjtemény erejéig. Nem kell különösebben bizonygatni a gazdaság ökológiai hatásainak meglétét, itt azonban, minden mást előző értékének radikális elutasítása után az értelméről, sajátos szépségéről, eredeti rendeltetéseiről is olvashatunk.

Ezt követően a pszichológia modern világban betöltött szerepét vizsgálja nyolc írás, különböző szempontok alapján. Valamennyi egyetért abban, hogy a pszichológia szellempótlék: az embernek a lelke helyett a szellemét kellene kutatnia és szem előtt tartania. Amit e tematikus tömb megoldásként kínál, az lényegében a pneumatológia alternatívája és elsőbbsége a pszichológia felett.

Az utolsó rovat öt írása valamint egy idézetgyűjteménye a környezet filozofikus, mély átélését tekinti a legjobb és leghatékonyabb környezeti nevelésnek. Ez a kiadvány leginkább konstruktív, mondhatni leggyakorlatiasabb, és egyúttal legszebb egysége, beleértve a tudatökológia új szempontját.

Amíg az első kötet több visszhangot és ismertetést is kapott, s úgy látjuk, elfogyott (www.arsnaturae.hu), addig a másodikról némán hallgatnak a magyarországi zöld körök és szerzők, a tág értelemben vett ökológia iránt érdeklődők. Ez, mondhatni, tragikus, amennyiben az *Ars Naturæ* mélysége meghaladja szellemi színvonalukat, befogadóképességüket és kapacitásukat. Pedig az osztrák–német univerzalizmus és az angol–amerikai perennialista iskola ökológiai vonatkozású írásai közlésének a folytatása mellett ez az összevont szám több más, olasz és magyar szerző munkáit is tartalmazza. Mindez azonban, úgy tűnik, hiába. Az *Ars Naturæ* mélyebb a mélyökológiánál, és újfent megmutatkozik, hogy a színvonalra és a mélységre ma Magyarországon alig van igény. A környezetvédelemmel foglalkozók képtelenek belátni, hogyan kapcsolódik a tudománykritika, a közgazdaság, a pszichológia és a filozófia a nem-természettudományos ökológiához.

„A társadalmi »én« már életünk korai szakaszában eléggé fejlett ahhoz, hogy ne örömest együnk meg egyedül egy nagy tortát, inkább megosztjuk a barátainkkal és azokkal, akik a legközelebb állnak hozzánk. Ezekkel az emberekkel eléggé azonosulunk ahhoz, hogy örömük az örömünk legyen, csalódásuk a mi csalódásunk. Elérkezett az idő, hogy osztozzunk az eddig oly mostohán kezelt Földünkön tenyésző élet valamennyi formájával és nagyobb egységeivel: az ökoszisztémákkal, Gaiával, mesés öreg bolygónkkal."

(Arne Næss)

A. Z.